

**Szent József Kertvárosi Katolikus Általános
Iskola**

HATÁRTALANUL

HAT-17-01-2017-00093

UTINAPLÓ

2018. március 11-15.

**Ha még nem voltál „Tündérországbán”, itt
az ideje, hogy bepótold a lemaradást.**

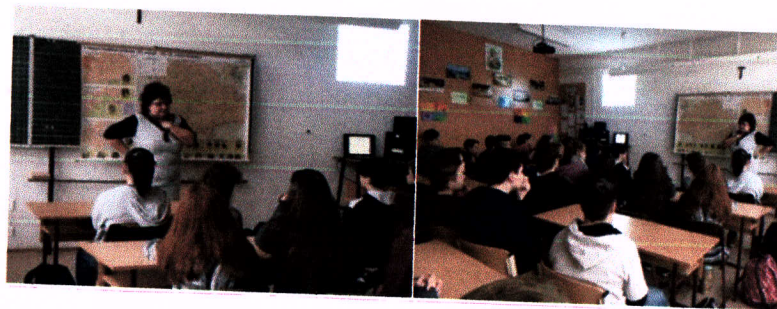
Varázslatos tájak, történelmi emlékek, a magyar történelem megannyi dicső vagy szomorú korszaka, ahol megelevenedik a történelem, ahol beleléphetsz a Hunyadiak lábnyomába , ahol megsírogathatod azokat a falakat, amelyek között felsírt legnagyobb királyunk Mátyás születésekor., ahol zordon havasok, kísérteties várromok, apró házikók, lovas szekér az utakon, székely népviselet, barátságos vendéglátás, puliszka , csorbaleves, töltelkes káposzta, kürtös kalács, és még sok más különlegesség. Ez mind Erdély.

Azt mondják, aki már járt itt, újra visszavágyik.

És nemcsak azért, mert valóban gyönyörű, hanem azért is, mert mi, magyarok valahogy ösztönösen vágyunk rá, hogy megismerjük egykori történelmünk e csodálatos darabját. És ez így is van jól.

Szülői értekezlet az úthoz

Projektvezetőnk gondolatai, a sok- sok ismeret lelkesített minket

Bevezető órák

Matartalanul

2018. febr. 5.

A mai napon megismerkedtünk az 5 napos úrindulás programjával.

Nagyon örülünk, hogy ilyen jól helyre eljuthatunk, megismerkedhetünk történelmi és irodalmi emlékekkel.

1. nap: 2018 márc. 11. indulás reggel 7 órakor az Iskola elől autóbusszal

- = programunk:
1. Nagyszalonta - Csaneá - Arany
  2. Szilágynagyfalu - Arany - emlékek
  3. Nagybánya - Gutin - Hegység
- szállás: Hotel Rimeus

2. nap:

1. Nagybánya - Németh László Emléketi Líceum
  2. Koeth - Kastély
  3. Petőfi Sándor Általános Iskola
- szállás: ZeteaEa - szállás

3. nap:

1. Ió - völgye
2. Madarasi Margita
3. Szécsényfürdő - FarsasceEa - Korond - Parajd (Nagybánya)

4. nap:

1. Csikó - templom - SzeretkedobozE átadása
2. Szécsényudvarhely

5. nap:

1. Fehéregyháza
2. Segesvár
3. Vajdahunyad
4. Arad

2018. febr. 6.

A mai napon felidőztettük, amit Arany János életéről tanultunk 6. osztályba, de ki is egészítettük új információkkal, mivel az első napunk Arany Jánosról fog szólni.

Arany János 1817. márcz-án született Nagyszalontán Szülőhelyéről írt egy kedves kis verset:

"Szülőhelyem Szalonta,

Nem múlt engem szalontá.

Érint udvarom azóta,

Ituryhába és vadonba."

A családban ő volt a 10. gyerek. Szülei idősek voltak. Anyja Arany György, anyja Hegyesi Baira.

Iskolái: Nagyszalonta, Debreceni Református Kollégium

1834. Kisújlakon tanító majd vándoroktató

1839. Nagyszalontán segédjegyző majd aljegyző

Felnevelő: Erősey Julianna, gyerekei: Károly (költő, műfordító) és Julianna

1846-ban megírja a Joldit a Kisfaludy Társaság pályázatára melyet megnyer - és elnyeri Petőfi barátságát.

Nemzetörként vett részt a szabadságharcban.

1851-től a nagykovácsi református gimnázium tanára.

1859-től a Magyar Tudományos Akadémia tagja,

1860-ban Pestre költözik. A Kisfaludy Társaság igazgatója lesz és az Akadémia főtitkára.

1877-től a nyarakat a Margitszigeten tölti a családjával, ekkor írja az Örtűkötet a Tlaposos könyvébe. Ennek hasonmását mi is kezünkbe vettük.

1882. okt. 22 halt meg.

Státáirtalanul

2018. febr. 7.

A mai napon beszélünk Nagybányáról, ahol az első nap a szállásunk lesz. Ma'snap ellátogattunk a Németh László kúrába.

A város a XII. századtól az arany- és ezüstbányáiról volt híres.

Itt működött egy híres festőiskola, melynek részei a Képzőművészeti Múzeumban találhatóak.

A városban megszállt Petőfi is, amikor ifjú hitvesével Koltóra mentek.

Koltóra a 2. napon utazunk.

Emel a közelegről azt tanultuk, hogy Petőfi és Szendrey Júlia itt töltötték a mézeskenyéiket

1847. szept. 9. és okt. 19. között Teleki Sándor kastélyában. Ezt a kastélyt fogjuk megtekinteni.

Megkeressük azt a házastalt is, ahol Petőfi a Szeptember végén című verset írta. Közösén szavaljuk el a verset, mivel mindannyian megtanultuk.

Határtalanul

2018. febr. 8.

Kirándulásunk 5. napján Segesvára látogatunk.

Ér egy nagyon érdekes város, hiszen világörökségi helyszín.

Az 1300-as években szabad királyi város lett.

Szécselyé, szászok (németek) és magyarok laknak itt. Három erdélyi fejedelmet is itt választottak.

A legfontosabb látnivaló a vár, melyet 930 m hosszú sárgi várfal vesz körül.

Az óratornyot az 1300-as években építették.

A 78 fős diálléncső a Várhegyre visz fel, reméljük, mi is megmászhatjuk.

Petőfi-szobor is található a városban, hiszen a szabadságharc egyik legfontosabb csatája a város mellett zajlott 1849. július 31-én. Ebben a csatában látta utoljára Petőfit. Bem József seregei ezt a vereséget már nem tudták elkerülni.

A világon fegyverletétel 13 nap múlva következett be.

Határtalanul pályázat

Ezen a napon az osztályfőnök ismertette a luxus busz szabályait. Megbeszítettük a busz tisztaságának fontosságát, valamint az induláskor a csomagok elhelyezését. Szó volt az érkezési pontok menetéről, ~~(...)~~ valamint a határon való átlépésről. Nagyon várjuk már a kirándulást ezért már számoljuk vissza a napokat.

A mai napon az erdélyi tanulmányi kirándulásunkkal kapcsolatban megbeszéltük, hogy az utazáshoz milyen iratokra van szükségünk, illetve az utazás menetéről is szót estettünk. A legfontosabb információkat megtudtuk a szállásról, az ott lévő szabályokról (nagy vonalában) és az étkezésről is. Ezek mellett az osztályfőnökünk ismertette, hogy mire azok a dolgok, amiket mindenképpen hozunk magunkkal a kirándulásra.

Kataintalánról pályázat

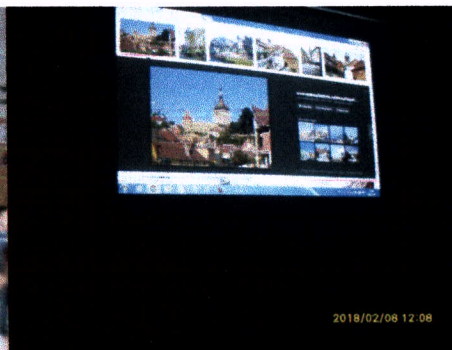
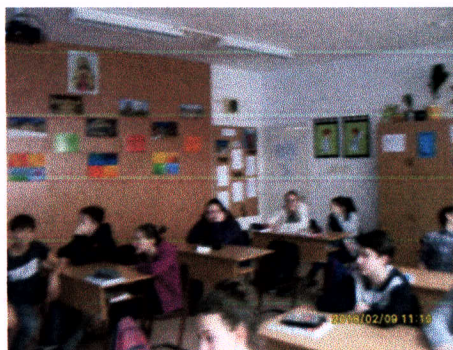
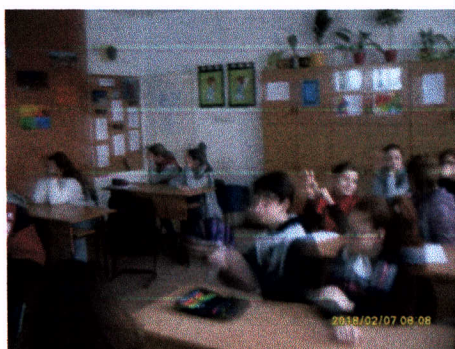
2019. 02. 03

Íze osztályfőnökök ismertette korand nevezetéseiket:

- a falu 3 forrással, gyógyfürdővel rendelkezik
- kives forékas falu
- ismert kábel faragott Székelykapurol
- a falu katarában aragonitol banyaáznak
- első temploma a XVI. században épült, de a reformáció ideje alatt unitáriusok vették birtokba. A XX. században új templomat emeltek a helyére
- kalmúzeum található a templomtól nem messze

A mai napon a Parajdi sóbányáról beszéltünk. A Kárpát-medence egyik legfontosabb sóbányahelye és a Székely-Sávidék természeti központjéről. Elmondták, hogy hol történik a sóbányászat. Itt naponta 600 tonna só termelnek ki. És a lány 100 embernek ad munkát legalább a hét öt napján. Nagyon sajnál az egész osztály, hogy még élőből is látna a sóbányát.

TÉMAHETÜNK pillanatai

***S az utazás élményekben, ismeretekben
bővelkedő napjai***

ARANY JÁNOS nyomában
Tisztelgés az íróóriás emlékezte előtt

Mondj néhány magyar tündérnevet! Látod? A Tündér Ilonán kívül semmi nem jut az eszedbe. Pedig nagyon sokan vannak!, Firtos, Tartod, Ramocsa, Tarkó, Olt, Maros, Aranyos. Most még idegenül hangzanak számodra e nevek, pedig ők hús-vér valóságban létező igazi magyar tündérek.

Váraik a mai napig állnak szép Tündérországbán, bármikor felkeresheted. Az ott élő emberek szívesen elmesélik neked a környéken lakó tündérek történeteit, cselekedeteit. Nem tudod hol van Tündérország? Erdélyt Mátyás király óta Tündérországnak hívják,

Ismerünk aranyhajú tündéreket, aranyos ruhában járó tündéreket és ismerünk olyanokat is, akik aranykönnyet ejtenek, ha sírnak, ha mosolyognak rózsza hull az ajkukról és aranyoroszlánok őrzik a kapujukat.

Dalolnak, kacagnak, mulatnak, táncolnak s „minden éjjel egy pár sarut elnyúnek”. Hogyan is nevezhetnénk másképpen Tündérországot, mint Arany Boldoghonnak?

A fákon ragyogó csillagok teremnek, ezüst patak folyik. A mi célunk az, hogy megtaláljuk ezt a boldog

Ahhoz, hogy újra megtaláljuk **Arany** Tündérországunkat sok-sok viszontagságon kell még átmennünk, szellemek, ármánykodók és állatok hadait kell leküzdenünk. Az odavezető úton keresztül megyünk a Réz-erdőn és az Ezüst-erdőn is, azaz életünk apróbb örömein.

Hol is van Tündérország? Hetedhét országon, hét tengeren, hét világon, hét mély völgyön is túl.

A magyar tündérmítológia legszebb pillanatait Orbán Balázs, Benedek Elek, **Arany János, Petőfi Sándor** örökítette meg korunknak.

Románia:

Adatok:

területe 238 ezer km²

népessége: 20 millió

magyar lakossága: 1 millió 200000 fő

A magyarok több mint ezer éve élnek Európa középső részén, a Kárpát-medencében. Honfoglaló elődeink itt alakították ki a Magyar Királyságot, melynek határait a természeti-földrajzi környezethez, a hegyekhez és a folyókhoz igazították. **Ezeréves államiságunk során az ország határai olykor változtak. 1920-tól, Trianon békediktátumával pedig területének kétharmadát a szomszédos országokhoz csatolták. Nemzetünk — a Kárpát-medence egészére kiterjedő magyar állam keretében élő más népekkel együtt — egy ezredéven át lakta ezt a térséget.**

A Magyar Királyság **Erdély** (korábban **Erdőelve**,/- latin szó jelentése- erdőn túli /-9. században történő letelepedési hullám során kapta a nevét- ekkor népesítették be a honfoglaló elődeink Erdély közepén lévő erdővel borított területektől keletre fekvő sík vidéket/ latinul **Transsylvania**) néven ismert tartományát Szent István a Királyhágón túl, az Erdélyi-középhegység, a Keleti- és a Déli-Kárpátok közötti, mintegy hatvanezer négyzetkilométer nagyságú területen alakította ki.

Szent István Hét vármegyét hozott itt létre — **Belső-Szolnok, Doboka, Fehér, Hunyad, Küküllő, Kolozs és Torda vármegyéket** — melyek szimbólumai szerepelnek Erdély címerében.

Székely himnusz!!!!

Ki tudja merre, merre visz a végzet

Göröngyös úton, sötét éjjelen.

Segítsd még egyszer győzelemre néped,

Csaba királyfi, csillagösvényen.

A Tejút - Csillagösvény

„Hadak Útja, Lelkek Útja, Zarándokok útja, Tündérek Járása, Tündérfátyol, Harmatlegelő, Szépasszony Vászna, Tél Háta, Éjszakai szivárvány, Madarak Útja, Jézus útja, Szalmásút, Ég útja, Ezüst út - ez mind-mind a Tejút magyar megfelelője.

CSABA KIRÁLYFI - CSILLAGÖSVÉNY

Sok ősmagyar monda szól a Tejút ezüstösen derengő sávjáról.

A legismertebb és a legszebb az ősi székely monda szerint Csaba vezér egyszer még visszatér seregével a Tejúton, hogy visszaszerezze az elveszett hazát, hogy megsegítse az Erdély határánál őrködni rendelt székelységet, és a fényes hadak némán vonulnak majd az égen.

Az ősmagyarság hit- és képzeletvilága hatalmas szeretettel és tisztelettel tekintett a milliárd csillag egybefolyó fényeként tükröződő ezüstsávra, a Tejútra.

Ezen az égi úton szálltak le a magyarokhoz az istenek, hősök és tündérek is."

Csaba királyfi legendája

Telt-múlt az idő, sírba szállottak a hun vitézek, és már az unokáik hordták a fegyvert, amikor a szomszédos népek nagy sereggel támadtak a székelyekre.

Késő éjszakáig folyt a harc, és már-már elveszett a székelység, amikor csoda történt. Az égboltozat Tejútján, amelyet azóta a Hadak Útjának neveznek, egy lovascsapat jelent meg.

A csapat élén Csaba királyfi vágatott, aki a holtak szellemét új csatára vezette. Az égből leszállt csapat az ellenséget elsöpörte, aztán a Hadak Útján némán visszatért a magas égbe.

Mindezek után a székelyek híven őrizték az erdélyi határt.

Amikor meghallották, hogy a magyarok Székéiából elindultak, és Pannóniába akarnak letelepedni, nagy örömmel elébük siettek.

A találkozásnak a magyarok is megörültek, és Erdély őrzését a székelyekre bízta.

Csaba királyfi egyes szakirodalmak alapján Atilla legkisebb fiaként élt az 5. században.

Ezek cáfolata szerint viszont Csaba alakja csak kitalált, egy a székely mondák világában létező, nem valóságos személy.

Ha fej meghal, utána vész a test is.

Atilla után széthullott roppant birodalma.

A meghódított népek föllázadtak, a hun utódok egymás ellen fordították a fegyvert.

Véres csatákban elhullottak Atilla fiai.

Csak egy maradt közülük életben, a legkisebb, legkedvesebb: Csaba vezér.

Mikor a felszabadult rab népek megosztották Atilla országán, Csaba vezér összegyűjtötte a megmaradt hunokat, és azt mondta nekik:

- Messze, messze, ahol a nap támad, Szittyország földjén élnek a mi jó rokonaink, magyar testvéreink.

Együtt jövünk vissza elfoglalni Atilla apánk országát.

Föl is kerekedett erre a hun sereg asszonyostul, gyerekestül, de Erdély havas hegyeinél nem jutottak tovább. Ott a Réka-patak partján megállottak, és Csaba megfelezte a hun csapatokat.

- Egyik fele velem jön Szittyországba, hírt vinni a testvéreknek, másik fele itt marad a magas bércek közt, és visszavár bennünket.

Akik ott maradtak, megtanította kőből, fából házat építeni a sátor helyett, s azt mondta:

**Meddig a tűz hideg nem lesz,
meddig a folyó le nem foly,
meddig télre tavasz derül,
meddig égből jön az áldás,
addig, jó népem, itt székelj!**

És lett a népe neve székely.

S hogy nagyobb kedvük legyen a sok ellenség közt itt maradni, megígérte nekik Csaba vezér, hogy hadával tüstént visszafordul segítségükre, ha azt üzenik, hogy bajban vannak.

- Üzenhettek tűzzel-vízzel, hírmondótok lehet a levegő vagy akár maga a föld anyánk is. Alig lovagoltak el Csabáék egy napi járóföldre, rettentő szél zúgatta körülöttük az erdőt, hozta az üzenetet a levegő:

- Vissza, Csaba, vissza, bajban van a székely!

Rögtön visszafordultak a hunok, és mind levágták az ellenséget, amely megtámadta a székelyeket.

Aztán újra megindultak Szittyaország felé.

El is mentek jó darabon: megáradt folyó állta útjukat.

Víz hozta az üzenetet:

- Vissza, Csaba, vissza, bajban van a székely!

Harmadszor már hetedhét országon túl jártak, mikor jeges fürgeteg zúdult rájuk rettenetes égzengéssel, villámlással.

Égi tűz hozott üzenetet. Visszafordultak, megint megmentették székely véreiket az ellenségtől.

Aztán már akadály nélkül elértek Szittyaországba.

A magyarok nagy szeretettel fogadták a hun testvéreket.

Megosztották velük sátraikat, kenyerüket, meghallgatták hírmondásukat Atilla örökéről, és végre azt mondták nekik:

- Most még gyengék vagyunk arra, hogy átvegyünk akkora örökséget.

Sokasodnunk kell még arra.

Maradjatok nálunk addig, azután majd együtt induljunk!

Le is telepedtek Csabáék a magyarok közt.

Szépen meg is öregedtek, szemüket is lehunyták örök álomra, s a magyarok eltemették őket a zöld hantok alá, lovastul, kardostul.

Ott aludtak azután száz meg száz esztendeig háborítatlanul.
Akkor megint ellenség fogta körül a székelyeket Erdélyben.
Még nagyobb, még hatalmasabb, mint azelőtt.

Egy álló hétig harcolt a székely, de hiába!
Sok volt az ellenség!

Sötét éjszakán utolsó csatájukat vívták.
Reszketett, dobogott lábuk alatt a föld a nagy viaskodásban, a székelyek öregjei sóhajtoztak:

- Hej, Csaba apánk, most már te sem segísz meg bennünket!
Bizony most is megsegítette.

A székely lábak dobogása végigszaladt hetedhét ország földjén, s megrezzentette a halott
hunokat a zöld halmok alatt:

- Ébredj, Csaba, ébredj, bajban van a székely!

Abban a pillanatban Erdélyország fölött nagy csörgés-csattogás támadt az égboltozaton.

Zabla csörgött, kard csattogott.

Csaba vezér ragyogó lovasai tűntek fel az égen a csillagok között.

- Ne hagyd magad, székely!

Itt vannak Csabáék!

Égbeli halottak segítik az élőt!

Új erőre kaptak a székelyek.

Az ellenséget pedig megvetette a rémület.

Elhányta fegyverét, futott esze nélkül, ki merre látott.

Egek országútján robogó lelkekkel ki tudna csatázni?

A székelyek megszabadultak.

Csaba vitézei pedig visszatértek a zöld halom alá azon az úton, amelyiken jöttek. Az a fényes,
fehér út azonban, amit paripáik patkói tapostak, megmaradt az égen, s ma is ott világít.

A Tejút az, amelyet a székely ember ma is a Hadak Útjának hív.

Megláthatjátok az égen minden este, ha fölnéztek rá.

Erdély földrajzi érdekességei:

Románia rendkívül sokszínű természeti adottságokkal rendelkezik: a hegységektől az alföldekig sokféle tájtypus előfordul. Az ország képének meghatározó eleme a Keleti- és Déli-Kárpátok koszorúja, amelyek a lánchegység keletkezésekor megsüllyedt Erdélyi-medencét ölelik körbe.

Földtörténeti események: ősidő- óidő- kristályos alaphegység-középidő- tengerelöntés- újidő harmadidőszak- kéregmozgások- gyűrt hegységek- Kárpátok ívei- külső ív- általában hordalékos- homokkő, déli ív régi kristályos kőzetek- ősi hegységek meggyűrődése/ Déli Kárpátok- Fogarasi havasok- belső ív – heves kéregmozgások miatt- vulkános hegységek- Északi középhegység is- Hargita is-

A Kárpátok hegyláncai Románia szinte egészét uralják, legmagasabb csúcsai 2500 métert is elérik. A Keleti-Kárpátok több párhuzamos vonulatból áll, amelyek külön hegységekre bomlanak. A külső ív homokkőből épül fel, a belső vonulatok vulkáni eredetűek. A vulkáni tevékenység helyenként ólom-, cink- és rézércet, illetve néhol vulkáni utóműködést hagyott hátra.

Hargitán néhány százezer éve még működtek a vulkánok – a vulkáni kúpok egy-egy helyen még ma is jól megfigyelhetők. A vulkáni utóműködés részei a szénsavas források (borvizek) és a kénes kigőzölgések (torjai Bűdös-barlang, ahol régebben a puskaapor gyártáshoz szükséges kenet is bányásztak). A Hargita keleti oldalán fekszenek a zárt, hűvös székelyföldi medencék (Háromszéki-, Csíki-, Gyergyói-medence).

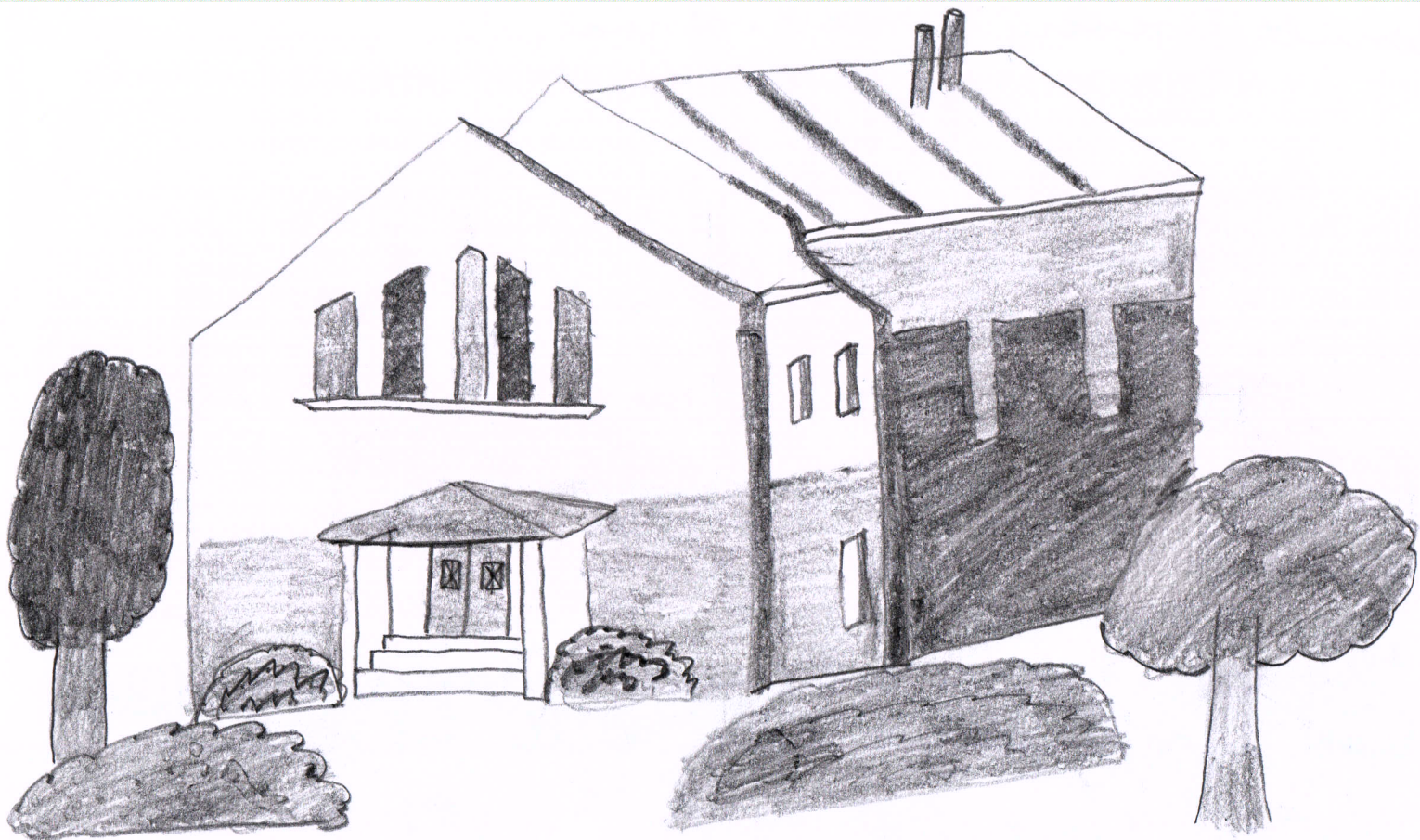
Románia legnagyobb folyója a Duna, amelynek itteni szakasza több mint 1000 km hosszú. További fontos folyók: a Gyergyói-havasokban eredő Olt, a Déli-Kárpátokból eredő Zsil, amelyek a Dunába folynak, illetve a Tiszát tápláló Szamos és Körösök.

Nagybánya: régi nevén Asszonypataka

Megye: **Máramaros megye.**

Juhász Gyula: A bús Máramaros

NAGYBA'NYAI FESTŐISKOLA

1895-ben e városban született festőművész, Thorma
János és Betti István meggyőzték a münchenben élő
mesterüket Hollósy Simont, hogy véleményük megre-
delésért a városban fesse meg két művészt meggyőzte
háztfogóul Veragy Béla albort és Turman Oliver
volgajmestert, aki műtermét állította a művészel szá-
mára. Hollósy 1896-ban eidereti meg hűsz tanít-
vánnyal együtt akik angolok, olaszok, és Németek voltak.
A Romány 2000 forintot adott a festőiskolának orral
a feltétellel, hogy évente egy kiállításra kell tartaniuk.
E kiállításra 1897-ben - 98-ban és 99-ben nagy-
sikerrel aratott a fővárosban. Évente 30-80 között meggett a
növedérel száma, de 1914-ben több mint száz ifjú ta-
mult, akik festők voltak. Több festőművész is megfordult
ebben a festőiskolában, köztük Glaz Orsoly, Csóth István
Bortó's Samu. Itt festette a Balocsi indulót. Szentén itt

A régi, bánatos, ködös hegyek,
A régi, magányos, rögös utak,
A bús Máramaros
Már elfeledte a dalos utast?
Nekem szívemben él e méla táj,
Nekem lelkemben sír ez őszi szél,
A bús Máramaros,
A múlt, a bánatos,
Régi borúja síromig kísér.

Erdély régió.

Nagybánya Az 1307 m magas Rozsály-hegy alatt, a Zazár-folyó partján fekvő Máramaros megyei város.

Mese a Rozsály hegyről

Ezen, a nagy lapos tetejű hegyen lakott egy szegény ember a családjával. Felszántotta a földjét és rozst vetett bele, hogy legyen kenyerük. A kenyérnek való nagyon szépen növekedett, de egyszer hatalmas vihar kerekedett, szakadt a jégeső. A rozst mind leverte a földre. Az elkeseredett ember meg az ítéletidőben egy bottal piszkálta a rozst és mind mondta: Rozs, állj, rozs, állj! De csak nem állt fel egy sem. Mégis a hegyet Rozsálynak nevezték el, úgy hívják ma is, pedig azóta sem termett rozst, csak havasi epret, meg kösziklákat.

*****Mese nagybányáról amit asszonypatakának hívtak régen**

Lakott régen Asszonypatakán egy dombon egy özvegyasszony. Annak volt egy nagyon szép lánya. De az olyan szép volt, hogy csudájára jártak. Akadt is kérője rengeteg, de a leány mindet kikoszorazta. Azt mondta, ő csak olyanhoz megy feleségül, aki szereti a virágot. Mindig a kiskertjében a virágokkal bajmolt. Arra

járt egyszer Mátyás király álruhában. Neki is megtetszett nagyon a lány, meg is kérte hamarjában. Ő volt a 99. kérő. De a lány még akkor se ment hozzá, amikor megmondta neki, hogy ő a király. Volt akkor a király seregében egy ügyes kertészlegény, az tetszett a lánynak. Hozzá is ment feleségül, Mátyás király nászajándékba nekik adta az egész dombot, amit ők teleültettek virággal. Aztán boldogan éltek míg a világ. A virágok meg még most is ott nyiladoznak a dombon. Azért nevezik Virág-hegynek.

Elnevezése. . .

. . . minden bizonnyal az itteni arany és ezüstbányákról ered. A Nagy előtag különbözteti meg a szomszédos településtől. Régebben Asszonypataka elnevezése volt ismert. Ezt azzal hozhatjuk összefüggésbe, hogy a királyné tulajdonát képezte és mellette patak csörgedezett.

Az egykori Máramaros vármegye a Kárpátok északkeleti hajlatában, a Tiszafolyó forrásvidékénél található. Egykoron a történelmi Magyarország legeldugottabb térsége volt. Területének mérete és annak határai a XX. század vérzivataros időszakában többször változott... Jelenleg az északi része Ukrajnához tartozik (és Kárpátalja jelentős részét alkotja), a déli része pedig Románia fennhatósága alatt áll.

Ennek a tájnak nagy része erdőkkel, mezőkkel patakokkal teli csodaszép hegyvidék. A helyiek szerint amikor a Jóisten a természeti szépségeket osztogatta a földön akkor a Máramarosi vidék 2 bő marokkal is kapott belőle...

Ennek a vidéknek a föld mélyén még mindig igen számottevő só, arany, ezüst, réz és vasérc tartalékai vannak, pedig már sok sok évszázada folyik a kitermelésük. De a hatalmas területen elterülő gazdag erdejei is felbecsülhetetlen

értékkel bírnak mind az itt élők, mind pedig az ide látogató turisták számára. Ezen a csodaszép mesebeli vidéken évszázadokon keresztül nagy békességben éltek a magyarok, románok, zsidók, ruszinok svábok, „cipcer” szászok stb... A közös munka és élettér összekapcsolta sorsukat, kultúrájukat. AZ Osztrák-Magyar Monarchia szétesésével azután sokban változott minden...

Itt e vidéken valóban beszélhetünk több évszázados mély gyökerekkel rendelkező Máramarosi Román kultúráról, érdekes hagyományokról és vallásról amelyet a helyiek igen intenzíven óvnak, és amelyre nagyon is büszkék. A gyönyörűséges fatemplomok, a mives fa és gerendaházak, gyönyörű népviseletek, eredeti népzenejük számunkra is vélhetően nagy élményt fog majd nyújtani látogatásunk során.

Koltó:

Napjainkban tovább él Petőfi emléke Koltón. Minden évben, szeptember első vasárnapján emlékezik meg a község és a környező települések magyarsága Petőfi ittjártáról. A Petőfi bál kulturális és hagyományos rendezvény, amelyre több ezer turista érkezik minden évben a világ magyarlakta pontjairól.

Nem csak a Petőfi bál alkalmával érkeznek turisták Koltóra. Évente több, mint tízezer látogatja meg a települést. Elsősorban a Teleki Kastélyban működő Petőfi múzeumot, a hozzátartozó Kastélykertet és szoborparkot látogatják meg. Ugyanakkor a turisták betekintést nyerhetnek a hagyományos falusi gazdálkodásba, és tradicionális ételeket fogyaszthatnak. Több háznál működik falusi panzió

PETŐFI SÁNDOR: CSENDES ÉLET És vége a komédiának, A fütty s a taps elhallgatott, A nagy függöny szépen legördült, S én ott hagyám a színpadot. S most itt vagyok... oly messze, messze, Száz mérföld tőlem a világ, Ki egykor azt becsavarogtam, Mint a garaboncás diák. Itt ülök feleségem mellett Ebb' a csendes kis faluba'. Egykor szűk volt a föld, s imé most Elég tág e kicsiny szoba. Itt nézem a hajnalt s az alkonyt És feleségem mosolyát, S szemem nem kíván többet látni, Bármily kevés az, amit lát. Ki tette volna föl felőlem, Hogy ilyen furcsán járok még?... De mikor olyan furcsa, furcsa Portéka az a feleség! (Koltó, 1847. október.)

Teleki 1848-ban Kővárvidék főkapitánya, majd a szabadságharc alatt kormánybiztos lett, később Bem főintendánsaként ezredesi rangban harcolta végig az erdélyi hadjárat csatáit. Világost követően 18 éves száműzetés várt rá, gróf Bethlen Gergellyel együtt előbb Szerbiába, majd Kis-Ázsián keresztül Párizsba ment. 1851-ben egy régi adóssága miatt az adósok börtönébe került, ahonnan Jersey szigetére száműzték. A szigeten **Victor Hugo** társaságában töltötte napjait.

1858-ban házasságot kötött egy londoni lánnyal, de frigyük csak rövid ideig tartott. Később Olaszországba távozott, ahol **Garibaldi** zászlaja alatt magyar légiót szervezett. Ők foglalták el Garibaldi részére Szicíliát és Nápolyt.

1867-ben tért vissza Erdélybe, feleségével, Matilddal, hogy nagybeteg édesanyját meglátogassa. Ezután már Koltón maradhatott, és szétzüllött birtokait is visszakapta. Felesége négy gyermekkel ajándékozta meg: Sándorral, Lászlóval, Jánossal és Blankával, aki már Koltón született.

Miután birtokaival kapcsolatban mindent elrendezett, hozzáfogott **emlékei megírásához**. Politikával ezután már nem foglalkozott. Megírta az Emlékeim és

az Újabb emlékeim című műveit, és cikkeket írt "Egy száműzött emlékeiről" és "Találkozásom Bem apóval" címen, amelyben 1848-49-es emlékeket közölt Damjanichról és Bemről.

Élete végéig Koltón és Nagybányán élt, meglehetősen szerény körülmények között. 71 éves korában halt meg Nagybányán. Előbb, kívánsága szerint, a koltói kastély Petőfi somfája alá temették, innen később áthelyezték a falu temetőjébe.

Baráti találkozók-Petőfi emlékezete

Medve-tó, Szováta

A Medve-tó keletkezéstörténetéről számos feljegyzés áll rendelkezésünkre. Szőcs Antal leírása szerint a XIX. század "hetvenes éveinek végén a Pálné-gödrének feneké, mely kaszáló volt, teljesen eltűnt, s helyében sötét szakadék keletkezett, amelyben a víz tóvá gyűlt össze". Kis Sándor imigyen ír ugyanerről: "1875 nyarán égi háború következtében a Cseresznyés hegy felől jövő két patak, a Köröstoplica- és az Aranybánya-patak felduzzadt, s a víz a Zoltán hegy alatt meggyűlt, és ott egy tó alakult ki". László János pedig így: "1879-ben egy nyár végi napon hatalmas dörgés kíséretében a föld megrázkódott, s a Pálné-gödre mellett emelkedő

sószikla alázuhan, utána hatalmas porfelhő szállt fel, majd a két patak elgátolódott, s tóvá duzzadt".

Bárhogyan is esett, a helyrajzi okiratok szerint az 1870-es esztendők elején a mai Medve-tó helyén bizonyos Fórika Sándor tulajdonában lévő kaszáló volt, rajta a Köröstoplica- és az Aranybánya-patak haladt át, melyek közül az előbbi a Zoltán-fennsík alatt bűvópataként folyt, s a fennsík déli felén bukkant csupán a felszínre. A hirtelen keletkezett tavat kezdetben Ilyés-féle tónak, majd 1910-től – kiterített medvebőrre emlékeztető formája okán – Medve-tónak nevezik. Különleges természeti értéke, hogy meleg vize helioterikus tulajdonságú, s csodaszép, festői környezetben, erdővel övezett dolinában fekszik, ötszáz méterrel a tengerszint felett. Hossza 300, szélessége közel 200 méter, vízfelülete bő 40 000 m², legnagyobb mélysége 18 méter, sókoncentrációja 250 g‰.

A tó helioterikus tulajdonságát 1901-ben Kalecsinszky Sándor kolozsvári fővegyész állapította meg, aki az előzetes feltételezésekkel szemben arra a következtetésre jutott, hogy a vizet a napsugarak melegítik fel. Mégpedig úgy, hogy a beömlő patakok kis fajsúlyú édesvize vékony réteget képez a tófelszínen, mely átengedi a napsugarakat, melyek aztán fölhevítik a mélyebb, sóban dús vízrétegeket.

A XIX. század utolsó harmadában Szovátafűrdő egyre ismertebbé válik, s hamarosan a tehetősebb marosszéki polgárok kedvenc nyaralóhelye lesz. Akkoriban persze a testesebb bukszájúak is még csupán a közeli faluban kaphattak szálláshelyet, míg a szegényebb vendégek a tóparti lombsátrakban éjszakáztak. A fürdőélet leglelkesebb

szervezője a makfalvi Dósa Dániel regényíró, később a Kúria büntetőtanácsának tagja volt, s az ő kezdeményezésére épültek a későbbi fürdőváros első magánvillái. Egy korabeli leírás szerint "Szovátának hasonlóan több tava vagyon, de egyet használnak különösen, minek melegsége igen érezhető, s az az előnye, hogy bogarak benne nincsenek, mint a tordaiba, s főfájást soha nem okoz... Első fürdő lakóépületét Simén György báró és Tolnai János úr építették".

Medve tó és a Fekete tó legendája:

Fenn a fenyvesek koszorúta zordon hegyek közt lakott egy gyönyörűséges tündéraszony. Nagy varázsereje volt, de a szerelem hatalma őt is leigázta. Történt, hogy a havasi legelőn meglátott egy sudár pásztorlegényt, amint a nyáját legelteti. Menten belé szerelmesedett, de úgy, hogy nem volt se éjjele, se nappala.

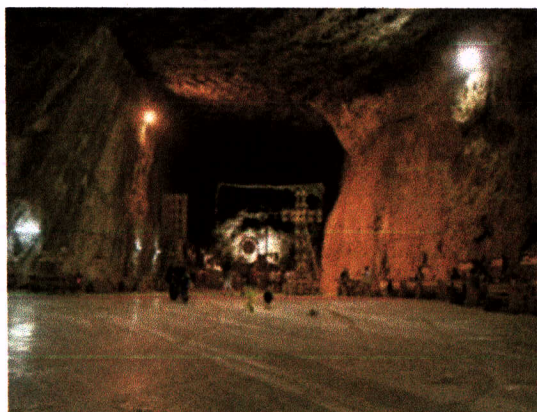
Örökkéig csak a pásztorlegényt leste, s hallgatta a szívet melengető szép furulyája játékát. Hát, ahogy leskelődik utána, észreveszi, amit a Juhod partján ölelgeti, csókolgatja szép szeretőjét, aki nem más, mint a szomszéd eszténa pásztorának a leánya. A tündéraszony rettentő haragra gerjedt, s megátkozta súlyos átokkal a legényt is, meg a leányt is. Abban a szempillantásban a juhnyáj, az eszténa, a leány, s a pásztorfiú kővé változtak. Aki arra jár ma is láthatja kőberbécseket a juhod völgyében. De a szép tündéraszony nem tudta feledni szerelemét.

Csak bolyongott, kóborolt a hegyek között, az erdőben. Se nem ett, se nem itt ez alatt, csoda, hogy bele nem halt. Ahogy ott bolyongott, kóborolt a tüskés ágak összeszaggatták a gyönyörű ruháját, letépték fehér fátylát, s ahova a fátyol darabjai leestek, ott mind sóvirágok fakadtak, s alattuk sóhegyek.

Zavarodott elmével került haza hosszú napok múlva. Megállott az üres ház előtt, bent a tűzhelyen még parázslott a zsarátnok. Nézte, nézte elborul szemekkel a házat, s azt is megátkozta. A ház nagy robajjal mindenestől elsüllyedt a föld alá. Helyén egy tó keletkezett, melynek vizét még most is melegíti tűzhelyének melege. Tovább vándorolt a szomorú szívű tündéraszony, fel azon egész a hegytetejéig, s az óta is ott sír éjszakákon át. Ha figyelmesen hallgatózol, meghalhatod, ahogy sóhajtozik, nyög bánatában. Szemeiből patakszik a könny, s összegyűlik lenn az aljban. Úgy nevezik ezt a helyet most: Fekete-tó.

Az Erdély szívében fekvő Szovátára tehát csupán bő másfél évszázada járnak a fürdővendégek, miután a Görgényi-havasok alatti völgyet egy heves földrengés következtében elöntötte a közeli sóforrások vize, és létrejött a nevezetes Medve-tó. Hajdanán neves tudósok siettek e vidékre, és kísérletekkel bizonyították, hogy a különleges összetételű víz számos betegség, főként a női meddőség leküzdésére kiválóan alkalmas. Magas sótartalma okozza, hogy a fürdőzők valósággal lebegnek a tó felszínén. A tóparton messze földről érkező betegek kenetik magukat a gyógyítónak tartott vöröses-fekete iszappal. Akik légúti betegségekben szenvednek, a közeli Parajd sóbányáját látogatják kristálytisza levegőjéért, ugyanis a bánya tágas csarnokait a gyógyítás és az idegenforgalom szolgálatába állította.

A Medve-tó víz hőmérséklete az elmúlt évtizedek során fokozatosan csökkent. A legmelegebb rétegekben a - heliotermia kialakulása után - 80 fokos hőmérsékletet is mértek, majd a víz hőmérséklete 1902-ben 61, 1910-ben 51, 1965-ben pedig 33 Celsius fokra csökkent. A hőmérséklet csillapodása a beömlő édesvízzel, valamint a fürdőzők számának növekedésével hozható összefüggésbe. A tó sótartalma a mélységgel fokozatosan emelkedik, míg el nem éri a 220-300 g/l koncentrációt. (Összehasonlításként: a tengervizek sókoncentrációja 34 g/l körül mozog.)

A Medve-tó hasznosítására annak kialakulása után hamarosan sor került. 1894-ben Sófalvi Illyés Lajos földbirtokos szerezte meg a tó használati jogát, fürdőengedélyt kért és kapott, 1900-ban pedig megalapította a mai Szovátafürdőt. A fürdőélet a vasút kiépítése után lendült fel igazán, a tó mellé meleg fürdőt, sétányokat építettek, a községet közművesítették, és egyre szaporodott a vendégfogadók száma. Kisebbség nagyobb megtorpanásokkal a fürdőtevékenység inntől kezdve folyamatosan bővült: 1932-ben már 110 villában 1600 szoba várta a gyógyulni vágyó vendégeket.

Pillantás a Székelyföldre:

A határ menti magyarlakta 50—70 kilométeres sávon kívül jelentős tömbben távol, a *Székelyföldön* élnek magyarok, akik csaknem teljesen zárt magyar nyelvtömböt alkotnak. Számuk háromnegyedmilliónyi (750 ezer) körül lehet. Az általuk lakott terület jó része 1952—1968 között *Magyar Autonóm Tartomány*ként szerepelt a román

közigazgatásban és a térképeken. 1968-ban a Székelyföld névleges magyar autonómiáját megszüntették.

A Székelyföld magában foglalja a Keleti-Kárpátokat, a Hargitát, a Gyergyói-havasokat, a Csíki-havasokat, a Maros, a Küküllő és az Olt folyók forrásvidékét, a Nyárad mentét, a Sóvidéket, Gyergyót, Csíkot, Háromszéket, Kászont, Erdővidéket és a Homoród mentét. Ezer éve, határőrizeti feladattal telepítették e régióba, s kollektív nemességet adva részeltették kiváltságokban a *székelyeket*. Eredetileg a Királyföldet is ők kapták és vigyázták, de azt a 12. században átadták a behívott *szászoknak*, akik nyolc évszázadon át éltek autonóm társnemzetként együtt a székelyekkel és magyarokkal. Eredetileg is a határt védték.

Az országnyi nagyságú Székelyföld a határon túli magyarság legőshonosabb tömbje. A székelység, a maga sajátos hagyományaival, eredetmondáival, nyelvét és szabadságjogait öntudatosan védő, tehetséges fiaival, a táj pedig erdőivel, hegyeivel, vizeivel és medencéivel különleges szerepet tölt be a magyar nemzettudatban.

Orbán Balázs, a székely tudós *A Székelyföld leírása* című nagyívű munkájában foglalta össze e jelentős tájegység tudnivalóit a 19. század második felében. A székelyek egészen 1876-ig autonóm közigazgatási egységekbe, úgynevezett *székekbe* szerveződve éltek, dolgoztak, s látták el határőrizeti szolgálatukat. Ezek voltak:

1. *Udvarhelyszék* (ide tartozott Bardóc és Keresztúr fiúszék is),
2. *Csikszék* (ide tartozott Gyergyó és Kászon fiúszék),
3. *Háromszék* (amely Sepsí-, Kézdi-, Orbaiszékből s Miklósvár fiúszékből alakult),
4. *Marosszék* (központja Marosvásárhely),
5. *Aranyosszék* (Torda és Nagyenyed között Felvinc központtal).

A székelyföldi tömbmagyarság központja a 160 ezer lélekszámú *Marosvásárhely*, egykor a Magyar Autonóm tartomány központja, számos magyar intézményével, történelmi múltjával, színházával, egyetemével, a Teleki tékával. A Hargita és Kovászna megyékké átszervezett egykori székely székek és székvárosaik — *Székelyudvarhely, Csikszereda, Sepsiszentgyörgy, Kézdivásárhely, Gyergyószentmiklós* — megőrizték magyar dominanciájukat, intézményeiket, híres középiskoláikat, szellemiségüket.

Fejezzük be székelyföldi körutunkat a Nyerges-tetőn, amelynek történetét Erdély híres költőjétől olvashatjuk.

Zetelaka

ZETA VÁRA

Zetelakán túl, nem messze, magas szikla tetején állott hajdanában Zeta vára. Nem sokkal azután, hogy a magyarok keresztény hitre kezdtek térni, építette ezt a várat egy Zeta nevű nagyúr. Pedig lent, a hegy tövében a Csele völgyében, gyönyörű palotája volt, de olyan, hogy messze földön nem volt párja. De Zeta, nehogy ráerőltesék az új hitet, fényes palotáját földig romboltatta, s a hegy tetejére épített egy várat. Két lánya és egy fia volt. A leányok vele laktak a várban, hanem a fiú ritkán ült otthon. Háború volt akkor a magyarnak élete - nem ült otthon, aki kardot tudott forgatni. Esztendő esztendő után múlt el, mindenféle hírek jöttek a fiatal Zetáról - csak ő nem jött haza. Egyszer az a hír jött, hogy meghalt a csatában, akkor az apja elsiratta. Mászor az a hír jött, hogy áttért az új hittre: akkor az apja megátkozta. Inkább halt volna meg a hittagadó. Hanem a fiú egyszer mégis hazajött. Mikor nem gondolt senki rá, föl vágtatott a várba fehér paripáján.

Rákiáltott az apja - őseid hitét elhagytad, nem vagy az én fiam! A fiú szelíden kérlete, de hiába, az apja hajthatatlan maradt. Akkor a leánytestvéreihez fordult, de azok sem követték őt az új hitben.

- Nem kell a te jövevény istened! - kiáltott az öreg Zeta. Abban a pillanatban megdördült az ég, megingott a szikla, hogy összeomlott a büszke vár, maga alá temette Zetát s a két leányát - csak a fiúval volt az Isten. Fehér táltosával leugratott a vár faláról.

Összeomlott Zeta vára, tehát, s eltemetődött vele tenger sok kincs is. Az omladékok között, nehéz vasajtók alatt van ma is Zeta kincse s ezek a vasajtók minden évben egyszer, Szent György-nap éjjelén megnyílnak. Azóta Szent György napján sok ember próbál szerencsét, de aki egyszer bement a megnyílt vasajtón, többé nem került vissza, mert mind azt szerette

volna, ha a kincset egészen elhozhatja. Mire aztán kifelé indultak, a vasajtók újra bezárultak, s többé nem látták Isten áldott napját. Hanem egyszer csak élt Zetelakán egy Botházi nevű ember, aki ezt mondta:

- Ami másokkal megtörtént, nem történik meg velem. Elég lesz nekem egy tarisznya arany is, s mire a vasajtó újra bezáródnék, kijövök én onnan.

Elkövetkezik Szent György napja. Éjfélkor nagy lángot vet a vasajtó, szörnyű dördüléssel kinyílik, s Botházi bemegy. Szeme-szája elállott a csodálkozástól. Egy nagy pince tele volt arannyal, ezüsttel, gyémánttal, szinte megvakult a szertelen ragyogástól. Ott a nagy kincshalomnak a tövében ült a két leány, aranyhímet varrt mind a kettő.

- Hát ti kik vagytok? - kérdezte

- Mi a Zeta lányai vagyunk! - felelték a lányok. Hatszáz éve ülünk itt és varrunk hímet.

- S meddig akartok még itt ülni?

- Ameddig a tehenek meleg tejet adnak, s az asszonyok kendert fonnak.

- No, akkor itt is maradhattok, míg a világ s még két nap - mondta Botházi, azzal nekiesett a kincsnek. Színig töltötte a tarisznyáját, aztán lekapta a kucsmáját, s teletöltötte azt is.

Mondották a leányok:

- Siess már, mert itt pusztulsz!

- De már a zsebeimet még megtöltöm!

Hirtelen megtöltötte a zsebeit, s azzal szaladt ki a pincéből. Éppen mikor kitette a fél lábát, akkor csapódott be az ajtó.

A kincset kihozta, de a fél lába odalett. Meggazdagodott, de gazdagságán nem volt Isten áldása. Ahogy jött, úgy el is ment a pénz, nem maradt egyebe, csak a csúfneve: Sánta Botházi. Azóta békésen varrhatnak hímet a Zeta leányok, nem háborgatja őket senki.

Zetelaki víztározó

A **Nagy-Küküllő** Udvarhelyszék legjelentősebb folyóvize a Hargita hegységből, a Nagy-Somlyó hegy tövéből ered, majd Székelyudvarhely várost elérve, hegyvidéki jellegből dombvidéki jellegbe vált változatos horgászlehetőségeket biztosítva ezzel az itt élők számára. A Nagy-Küküllő Balázsfalvánál egyesül a Sóvidékről érkező Kis-Küküllővel, majd együtt folytatják útjukat a Maros folyóig.

A Küküllő halfaunája roppant változatos: a hegyvidéki Varság falu és Székelyudvarhely között nagy számban találunk benne pézses pért, fejes domolykót, paducot, de ma még sebes pisztráng, pataki szajbling és petényi márna is van benne.

A **Zetelaki Víztorozó** tározó 1978 és 1989 között árvízvédelmi célokból létesült a Nagy-küküllő és a Síkaszó patak összefolyása alatt, Zeteváralja felett. Napjainkban a gát alatt egy kis vízierőmű szorgalmasan termeli a "tisza" áramot.

Az 50 m magas és 520 m hosszú völgyzáró gát, 15 millió köbméter vizet tárol, amely mintegy 140 hektár területen fekszik.

A Zetelaki víztározó a havasokról lefelé igyekvő fürge vadvizek folyását egy csodálatos mesterséges tóvá szelídíti, amely kiváló horgászati, fürdőzési, túrázási, vagy csónakozási lehetőségeket biztosít.

A tó vize június végétől, augusztus közepéig kellemesen felmelegszik, így fürdőzésre is kiválóan alkalmas. Nincsenek kialakított strandfelületek, ezért a tavat úszásra csak azon vendégeinknek ajánljuk, akik nem ijednek meg, ha lábuk alatt hirtelen elfogy a talaj! A tópart többnyire meredek, ezért a partközelen is mélyvíz van. A tóban nincsenek örvények, vagy akadályok. A tó vize

Hargita-

*Itt valójában istenhez hiszi magát közel a természet
nagyszerűsége által meghatott, a világ semmiségei fölé
emelkedett ember, itt minden érzés isteni, minden gondolat
ima...*

Ahogy a mondás tartja, aki járt már a Hargita meseszép, medvék lakta vidékén, sétált a száz éves fenyvesekben, mászott a sziklás hegyoldalakon, hallgatta a gyors hegyi patakok zúgását, az már nem ugyanaz az ember többé.

Földrengés, vagy villámcsapás alatt
A Hargitán egy szikla meghasadt.
Tenyérnyi rés volt. Az esők, a szelek
Mind vittek abba néhány porszemet.
És évek múlva oda hulatott
Madár, vagy szél egy kis fenyőmagot.
Az a mag megszerette ott a földet,
S más tavasszal már mint kis fenyő zöldelt.
Gyökereit sziklába kellett vágja,
- S mégis egyre szebb lett a koronája.
Száz szél vihar támadta, hogy kidöntse,
- De csak annál erősebb lett törzse.
őseink az ily fenyőktől tanulták meg talán,
Hogyan lehet megélni a Hargita oldalán.
És mi, mai székelők is ha élni akarunk,
A kőből is kenyeret kell szoritson a karunk.

A Madarasi-Hargita Románia középső részén, Belső-Erdély keleti részén emelkedik ki 1801 méter tengerszint feletti magasságával. Az Erdélyi-medencét választja el a Csíki-medencétől. A Keleti-Kárpátok legfiatalabb, egyben leghosszabb vulkáni hegysége. Mai napig is

megfigyelhetőek az egykori vulkanikus aktivitás árulkodó jelei: kráterek, vulkáni lejtők, törmelékek.

A hegység hossza a gerincvonalon 70 km, szélessége 20–25 km. Három részre tagolódik: Északi-Hargita, Központi-Hargita és Déli-Hargita.

A Központi-Hargita fontosabb hegyei északról délre: Nagy-Madaras (1503 m), [Madarasi-Hargita](#) (1801 m), Rákosi-Hargita (1756 m), Mihály havasa (1685 m), Hegyes-kő (1571 m), Madéfalvi-Hargita (1709 m), [Csicsói-Hargita](#) (1755 m), Széles vésze (1483 m), Bor hegyese (1379 m).

Szejkefürdő- Székelyudvarhely szabadidő-központja és

üdülőtelepe. Neve szorosan összefonódik Orbán Balázs nevével, akit ide temettek el. Ivókúrára alkalmas petróleumos borvize, kénes melegfürdoje, mofettája (gozóloje), gyógyiszapja van - s mindez egy helyen, az enyhe, kellemes mikroklímájú Sós-patak kies völgyében. **Orbán Balázs sírja és emlékműve** Orbán Balázs (1829-1890) a legnagyobb székely, író, történész, etnográfus, publicista és közéleti személyiség sírhelye és emlékműve a Borvízoldalban van. A legnagyobb székelyt végakarata szerint az egykori birtokon, a sejkefürdoi domboldalban helyezték örök nyugalomra. A kopjafás-féldomborműves síremléket, az Orbán Balázs bronz arcképével Orbán Áron székelyudvarhelyi szobrászművész-tanár tervei szerint építették (1969).

Székelykapu-múzeum (szabadtéri múzeum) A székelykapu-kiállítás az udvarhelyszéki kapuk díszítőművészetének bemutatását, a népi értékek megmentését célozza. A székelyudvarhelyi Haáz Rezső Múzeum gondozásában, több hagyománypártoló személy közreműködésével (többek között Kovács Mihály tanár, tanfelügyelő

1973-tól 3 kaput állított fel, majd munkáját Vofkori György tanár folytatta) tíz kapu sorakozik az Orbán-émlékmű előterében, a Borvízoldalban. Az emlékmű közvetlen közelében áll az első székely kapu, Orbán Balázs kapuja, amely eredetileg 1888-ban a sejkefürdoi nyári

Farkaslaka

A Nyikó nevű patak két partján a Gordon-tető nyugati előterében fekvő Hargita megyei községpont. Ez a Felső Nyikómente legjelentősebb községe.

Elnevezése:

Minden bizonnyal a farkas totemállatból származik, ugyanis a falut övező erdőben nagy számban éltek.

Története

Eredetileg Péterfalva volt a neve és a rossz föld megközelíthetősége miatt elhagyták a lakói és a közeli Farkaslaka területére telepedtek.

Lakói

1910-ben 1327 lakosából 1326 székely-magyar és 1 német. 1992-ben

1865 lakosából 1851 székely-magyar, 13 román, 1 német volt.

Székely lakói a nyelvújítás utáni magyar nyelvet használják, de több helyi szó-tanítja nyelvüket.

Viselet

Férfiaknál: fehér (gyapjúból) gyapjúposztó alapú harisnya, székely ing kis mellénnyel, báránylőr sapka, ritkán kalap vagy magassapkát, fekete csizma.

Nőknél: fehér ing fölött, szoknyához hasonló csikos mellény, a hasban díszes, gyöngyökkel díszített pánta. Manapság csupán hagyományos ünnepeken (fés) pies alkalmakkor viselik őket.

Látnivalók:

- Római katolikus templom
- Tamási Áron székely író szülőfaluja és sírja

Kossuth-lak bejárata előtti állott. Az 1973-1998 között felállított székely kapuk alatt sétálva juthatunk fel a síremlékhez.

Farkaslaka *-történelme*

A hagyomány szerint, amit korabeli leletek is bizonyítanak, a falu eredetileg a 2 km-re keletre levő magaslati dombokon feküdt, és Péterfalva volt a neve. Talán rossz megközelíthetősége és a völgyben futó Nyikó patak gazdasági előnyei miatt hagyták el lakói, amikor a mai Farkaslaka területére telepedtek.

Első írásos adata az 1566-os adóösszeírás jóvoltából maradt fenn. A település neve eredhet a régi pogány időkből a farkas totemállat nevéből, viszont a hagyomány szerint a közeli erdőkben sok farkas lakott, amelyek néha a faluba is bemerészkedtek, és az őrizetlenül hagyott lovakat megtámadták. Így a farkas lakta névből eredhet a Farkaslaka név. A falu arról nevezetes, hogy itt született **Tamási Áron (1897-1966) székely író**, a XX. századi magyar irodalom meghatározó alakja.

Regényei és novellái közül kiemelkedik az Ábel-trilógia: Ábel a rengetegben, Ábel az országban, Ábel Amerikában, továbbá a Jégtörő Mátyás, a Szűzmáriás királyfi stb.

Tamási végakarata volt (olvasható az 1966. május 19-én kelt végrendeletében), hogy szülőfalujában, Farkaslakán helyezték örök nyugalomra.

Kányádi Sándor (1966) verséből idézzük: "Kívánhat-é ember többet / Derékaljnak szülőföldet / S két cserefa tömött árnyát / szemfedőnek."

Parajd

Földrajzi elhelyezkedése:

A településhoz közigazgatásilag több település is tartozik. A Kánytár-medence egyik legfontosabb sóbányahelye és a Székely-Sóvidék természeti központja.

A XX. század elején építették meg vasútállomását. A lakossáig gazdálkodásának szempontjából nagyon fontos az itteni sóhegy illetve sóbányák kiépülése. A sóhegy páratlan, hiszen 1600 méter vastag, belsejében három milliárd köbös van. Ez és a híres sófürdő az, ami annak a városnak igazán híressé tette.

Sóbányáról:

1976-81 között nyitották meg a napjainkban használt sóbányát. Az ártomány szennvedő betétek egy része gyógyulhatnak és kikapcsolódhatnak.

A látogatók 80 méteres mélységig haladnak, a sóbányászati mélyebb rétegekben történik. A szintek sóleletek sávszélessége el egymástól, 25 méterenként. A sóbányászati a bejáratától 280 méter mélységben történik. A bányászati mélység 100 m, bányászati ad munkát, akik naponta 600 tonna sóval termelnek ki.

Sófürdő:

Gyakran mezo-termális fürdőként is emlegetik. [E] Egy sómalommal szemben található a Sósóvár-érvényi kanyarban. Sós vízében megannyi nyomelem található: kén, kalcium, lítium. Felület: 1200 m², hőmérséklet: 46 °C, mennyiség: 46.000 l. Az alábbi betegségekben szennvedő emberek szimultán be a víz gyógyító hatása révén javulással: mozgásszervi, nőgyógyászati problémák és bőrbetegségek.

Sóhátak:

Parajd belterületétől délnyugatra található a sóhátak elnevezésű terület, melyet természetvédelmi területtel nyilvánították. Legmagasabb pontja 576 méter és a Sósóvár elnevezésű kőzet. Itt található a 1. kerend/kerend vízének áttöréses szurdoka és az esőbányászati bányák. Így döntött az itteni hatóság, hogy védett területtel nyilvánították.

Sósóvár:

Endély egyik legértékesebb természeti ritkaságként emlegetik. Bár sokan ezt a területet nem is látják. A csodaszép látványt csak dolos révárban meg: az itt levő szennvedő szennvedő.

A település antropológiája:

A falu központjában található egy református templom. Ami a belsejét illeti, a kerend és a XVIII. század végén keletkezett. Parajd egyik legnagyobb látványosságja a művelődési centrum, ahol napjainkban kiállítások tekinthetők meg az (vél) érdeklődők. Székely Lajos munkássága rendkívüli szereppel bír. Összesen 400 tárgyat gyűjtött össze. Pál Lajos festőművész művei pedig az épület előcsarnokában vannak. Ezek a festmények a sóvidéki ember életének kiemelkedő momentumaira világítanak rá. 1994-ben hozták megépíteni a római katolikus templomot.

Parajd

Rapsóné útjának története több szövegváltozatban ismert, álljon itt a legnagyobb székely mesemondó, **Benedek Elek** által leírt [változat](#).

"Ennek előtte sok száz esztendővel élt Udvarhelyen egy szépséges szép özvegyasszony. Temérdek földje, kincse volt, maga sem tudta, hogy mije van. Volt ennek a szép asszonynak egy vára is, Parajd s Szováta között. Még ma is megvan az omladéka, s úgy hívják, hogy Rapsóné vára.

Ez a Rapsóné olyan erős vallásos asszony volt, hogy minden vasárnap hintón hajatott Kolozsvárra misét hallgatni. Az ám, csakhogy messze van ám Kolozsvár Udvarhely székétől, rossz is volt az út akkoriban, s Rapsóné mindegyre elkésett a miséről.

Egyszer, mikor elakadt a négylovas hintaja, azt mondja nagy mérgesen:

- Ördögnek való útja, rajtad sem járok többet!

Abban a minutában csak eléugrik egy ördög, s mondja Rapsónénak:

- Szólítottál, itt vagyok, te szép asszony!

- Szólított az ördög - mondta Rapsóné -, mit akarsz?

- Hallottam, hogy mérgeledöl a rossz útra. Mit adsz, ha jó utat csinállok a váradtól Kolozsvárig?

- Kérj akármennyit, megadom, csak jó utat csinálj!

- Jól van - mondá az ördög -, adj nekem két hegy aranyat s egy völgy ezüstöt, annyiért megcsinálom az utat.

Kezet csaptak, s az ördög még az éjjel olyan utat csinált a vártól Kolozsvárig, hogy a szoba földje sem lehetett simább.

Ment Rapsónéhoz reggel, s jelentette:

- No, Rapsóné, kész az út, fizess!

- Mindjárt, mindjárt, ördög barátom, csak várj egy kicsit.

Azzal benyúlt a ládájába, s kivett három aranyat. Egyet tett a jobb emlőjére, egyet a bal emlőjére, egyet pedig a két emlője közé.

- Itt a két hegy arany s az egy völgy ezüst, vigyed - mondta Rapsóné, s akkorát kacagott, hogy csengett belé a vár.

Megharagudott az ördög, de szörnyen. Azt mondta:

- No, így még rá nem szedtek, de megállj, Rapsóné, ezt megkeserülöd!

Elszaladt nagy haraggal, füttyentett egyet, s hát, ami ördög volt a pokolban, mind felszaladt a föld színére, s egy szempillantásra elrontották a szép utat."

A Kárpát-medence legfontosabb sóbányája gazdasági funkciója mellett nem csupán kitűnő csemege a kíváncsi turisták számára, de egyben egészségi központként is működik, ugyanis sós, fertőtlenítőhatású levegője kitűnően alkalmas asztma és egyéb légúti betegségek gyógyítására. A hangulatos kisközség központjából alagút vezet a sóhegy belsejébe. A látogatók és a betegek innen autóbusszal juthatnak le a 80 méter mélyen fekvő bányába, amely hatalmas méreteivel, fenséges termeivel önmagában is lenyűgöző látvány. Emellett lent egy bányamúzeum, egy kedves kis kápolna, szobrászati és festészeti kiállítás, valamint számos játszótér várja a felnőtteket, csemetéket egyaránt.

Só keletkezése Erdélyben

22 millió évvel ezelőtt- az újidő harmadidőszakában-

Erdélyország keleti részén, a Székelyföldön, létezik egy tájegység -az egyetlen- mely nevét ásványkincséről kapta: a *Székely Sóvidék*

Európa egyik legnagyobb sólelőhelye. Az óriási sótömzs 1,2 x 1,4 km átmérőjű, enyhén ellipszis alakú, és a megdöbbentő 2,7 km mélységben gyökerezik.

A sóbányászokat a régi magyar nyelvhasználat sóvágó néven ismeri. A történeti források egyértelműen arról tanúskodnak, hogy a sóvágók - szemben más bányászati ág művelőivel - Erdélyben és Máramarosban mindig magyarok voltak. A sóbányászat munka-eljárásai és eszközei mind magyar elnevezésűek. A sóvágók bizonyos önkormányzattal rendelkeztek, legtöbb helyen maguk által választott bírójuk, aknabírójuk és dékánjuk volt. E jogaikat általában a 15. században kapott királyi kiváltságlevelek alapján gyakorolhatták.

Korond

Elhelyezkedése: A Koon-patak völgyében a Korondi-medence lábánál, Hargita megyében található község.

Lakossága: Nagyrészt magyar, de élnek itt román és cigány nemzetiségűek is. 5228 fő.

- Nevezetességek:
- a falu 3 borvízforrással, gyógyfürdőkkel rendelkezik
  - híres fazekasfalu
  - ismert fából faragott reikelykapuival
  - a falu káptala aragonitot bányásznak
  - első temploma a XVI. században épült, de a reformáció ideje alatt unitáriusok vették birtokba. A XX. században új templomot emeltek a helyére
  - folkmúzeum található a templomtól nem messze

Korond címere

Korond

Korond egy erdélyi falu a mai Romániában, Hargita megyében.

A Sóvidék legnevezetesebb települése, iparművészeti, idegenforgalmi és művelődési központja.

Atyha, Kalonda, Pálpataka és Fenyőkút települések tartoznak hozzá.

Korond nagyközség, a Küküllő dombvidék, és a Hargita hegyvonulatnak a nyugati lábánál elterülő fennsík határán, a Firtos hegy aljában, a Korond vize mellett fekszik.

Ahogy közeledünk Korond felé, egy tisztáson, négy síremlék mellett egy sziklatömböt találunk. Aki teheti, időzzön el egy kicsit itt, mert egy különleges kővel lehet dolga, amelyhez nem egy legenda is fűződik. Tudniillik, senki sem tud válaszolni arra a talányra, hogy ki, mikor, hogyan és miért fúrta a sziklába a lyukat.

A rejtély megfejtéséhez fogjuk vallatóra a mitológiát! Bizony, szép számmal találunk olyan legendákat, amelyek a Likas-kőhöz fűződnek. Ezekben közös, hogy főszereplőjük két tündér, Firtos és Tartod.

„Volt egyszer egy tündérkirálynő.. Gyűlölt mindenkit, még a saját rokonát is, ha jó volt, s tündéri várában csak annak lehetett megállni, kit a gonosz érzelmek és átkos tulajdonok a föld ördögévé tettek. Férfiruhában járt s a férfiaknak való multságokban lelte kedvét. Ifjúkora véres csatákban folyt le. Mindig azt a helyet kereste, hol a legvadabbul üvöltött a vész, s kardjáról a vérnek nem volt ideje leszáradni. Ez a tündér messze lakott innen, a Tartod várában, közel a gyergyói szélhez. Gonoszságban nem lehetett párját kapni.

Vele egy időben egy másik várban lakott a jó tündér: Firtos. Tökéletes ellentéte Tartodnak. Firtos szépségét, jószívűségét a hír szárnyára vette és elvitte messze, még a havasokon is túl. A szegény vándor, kit a förgeteg kergetett, tudhatta, hogy Firtos várában pihenőhelyet, ételt-italt, szíves vendéglátást talál. Nem is volt akkor ezen a környéken szerencsétlen ember. Firtos, mint a jó angyalok szoktak éjjelenként, amikor senki sem gyanította, leszállt várából, fölkereste a betegek házait, s észrevétlenül gyógyító füveket tett a beteg ágya mellé; a

szegényeknek üres kamráit megtöltötte szép aransárga borral, az aggodat megerősítette, a könnyűvérű fiatalságot jó útra térítette.

Áldotta is mindenki őt. Egyszer egy zivataros napon az a hír szivárgott ki Tartod várából, hogy Firtosnak várát szét akarja rombolni az irigy, rossz lelkű Tartod. Tartod a hetedik éjjelre tűzte ki Firtos várának széthányását. Irgy lelke bosszúra gerjedt, mert várában gyakran dühöngött pestis, mindenféle járvány, földjeit sokszor elverte a jég, termését elmosta a vízár, Firtost pedig nem érte efféle soha. Ezért volt bosszús, ezért tette föl magában, hogy Firtos várában kő kövön ne maradjon.

Firtos nem tudott a dolgról semmit. Gyakorolta jótékonyágát, mint eddig, szerette, csodálta őt mindenki, mint azelőtt.

Eljött a kitűzött nap estéje. Firtos tündérei remegtek asszonyukért, de nem volt mit tenniük, hiszen híret is alig hallották a fegyvernek, nem értettek volna a hadakozás mesterségéhez. Koromsötét volt az éjszaka; a csillagok szégyenkezve bújtak el a komor felhők mögé, hogy ne is lássák Tartod gonosz merényletét.

Tartod jó előre kikémleltetvén Firtos várát, megtudta, hogy abba a várba csak úgy lehet bejutni, ha azt a nagy követ onnan a kapu jobbik félfája alól kimozdítják. Egyebütt a vár úgy meg volt erősítve, hogy azon ember be nem hatolhatott, de még a tündér sem. Tartod nem bízott a saját tündéreiben. Leszállt a pokol fenekére, s nagy jutalom ígérete mellett cimborákul megnyerte a hetvenhét ördögöt.

Megkezdtek a rohamot; próbálják itt is, ott is, újrakezdek, de mindig sikertelenül. A vár úgy állott, mint a sziklabérc.

Végre a kapu sarkkővét kezdik feszegetni. A kő engedni látszik. A káröröm iszonyú sikoltása tölti be a levegőt. Az ördögök újult erővel látnak munkához, vasrudat szúrnak át az óriási szegletkövön s vállaikra emelik.

De alig viszik egy lépést, egyszerre nagyot dördül az ég, villám cikázik át az éjben, a háromszoros kiáltásba három halálordítás vegyül: Tartodot s a két ördögöt, kik a követ vitték, porrá hamvasztja az égi tűz; még nyomuk is elveszett örökre.

A vasrudat szétolvasztotta a villám, a kő leesett. Ez az úgynevezett Likas-kő, mely még ma is látható Korond falujához közel. A többi ördög éppen akkor ért a vár fokára, mikor a várkápolnából felszállott a tömjénfüst; a füsttől valamennyien hanyatt-homlok hullottak alá a szédítő mélységbe, hogy soha többé gonosz terven ne munkálhassanak.

Egy pillanat műve volt az egész. A következő percben – mint valami varázsütésre – kitisztult az ég, a telihold ezüst fénye láthatóvá tette a vérnyomokat, a csillagok, mint örök szövethékek világítottak az Ave Mariához, mely odabenn még mindig hangzott áhítatosan.

A várnak kilopott köve helyett másnap valami láthatatlan kéz új követ helyezett, mely egyszerre összeforrott a vár falával; a jó Firtos még sokáig folytatta játékonyságát háborítatlanul.”

A tündérek persze csak a mesékben léteznek – hiszi az utókor, de a várak romjait saját szemével is bárki megtekintheti. Firtos vára Firtosváraljáról közelíthető meg a legkönnyebben. A Firtos-hegy egy vulkanikus eredetű 1060 méter magas hegy, melynek egy meredek kiszögellésében épült a vár. Tartod várának romjait Varság felől érdemes megközelíteni. Aki ellátogat a Likas-kőhöz, talán megérzi a tündérek hátramarad energiáit!

A fazekasság a középkortól nőtt iparaggá.

Az első írásos adat a fazekasságról 1613-ból származik, amikor az udvarhelyi fazekas céh kontárkodással vádolja a korondiakat.

A korondiak a máz nélküli edényeknek is sokféle változatát készítették, melyek jól bevált főzőedények voltak az akkori cserepes tűzhelyeken.

Fazekasok mindig nagy számban éltek.

Számuk az évek folyamán általában 100-400 között változott.

Ma 600 körül van az ipari engedéllyel rendelkező fazekasok száma.